

Wat is er mooier dan het nuttige te verenigen met het aangename? Nu het voorjaar is aangebroken, komt alles wat mooi is, weer naar buiten. Zo genieten we dan ook van prachtig bloeiende laan- en straatbomen. In het bijzonder van opvallende exoten. Allochtone prachtbloeiers zijn niet alleen goed voor het oog, maar ook voor de broodnodige diversiteit.

Auteur: Jan P. Mauritz, VRT

Voorjaar: laat alles wat mooi is, maar weer naar buiten komen!

Bloeiende exoten: een feest voor het oog en goed voor de diversiteit

Appje van de beauty van de NWST-redactie:

'Hoi Jan, ik zit te denken: wat vind jij de mooiste bloeiende exotische boomsoort in de lente? Om diversiteit verder aan te zwengelen? En kun je die beschrijven voor het volgende deel van het feuilleton? Dat zou mooi zijn.'

Appje terug: 'Goed voorstel, meisje, het wordt weer eens tijd om de lezers een paar schitterende exoten voor te stellen. In het kader van biodiversiteit is het ook heel verantwoord om weer eens een paar bijzondere allochtonen op het podium te zetten tegenover al die autochtone bende als populieren, wilgen en essen.'

Het worden in dit deel dan wel weer een paar bijzondere species uit de zogenaamde 'buiten-categorie', waarvan het geslacht *Tetradium*, de bijenboom, in december 2009 de spits afbeet. In alfabetische volgorde stel ik voor: *Davidia*, *Emmenopterys*, *Firmiana*, *Sassefras* en... Ik zie wel. Bijzondere makkers; ze bloeien fabelachtig mooi. De eerste drie zijn Chinezen en de laatste is een Amerikaan.

Kenmerken

Ik begin met het voorstellen zoals u dat van mij gewend bent: systematisch. En in dit geval ook met de boom die het bekendste is van de vier, de *Davidia*.

Niet dat alle boombeheerders of boomkwekers nou direct roepen: die ken ik, die heb ik aangeplant of die heb ik op de kwekerij in de teelt. Nee, helaas niet!

Davidia involucrata

De officiële Nederlandse naam voor deze species is vaantjesboom, maar de boom is bekender onder de naam zakdoekjesboom, dankzij de bijzondere bloeiwijze, waarover later meer. De boom werd in 1869 in de provincie West-Sichuan in China ontdekt door een bekende Franse missionaris, pater Jean-Pierre Armand David. Deze geestelijke en botanicus heeft heel veel ontdekkingen gedaan in het gebied waar hij werkzaam was. *Viburnum davidii*, *Rhododendron davidii* en *Cleamtis armandii* zijn daar enkele voorbeelden van. Vervolgens stuurde hij gedroog-

de plantendelen (herbariummateriaal) van de onbekende boom naar Frankrijk, waar de boom beschreven en benaamd werd.

De boom is fysiek in Europa geïntroduceerd door Ernest Henry Wilson, een plantenjager in dienst van de Engelse boomkwekerij J.H. Veitch & Sons. Hij stuurde in 1903 ruim 13.000 zaden van de boom naar zijn werkgever. Deze werden allemaal opgepot en verder gekweekt. Deze boomkwekerij heeft een grote bijdrage geleverd aan de verspreiding van bomen vanuit de hele wereld in Europa. Zo is er ook een aantal plantennamen waarin de naam van deze grote botanicus en boomkweker J.H. Veitch en zijn zonen terugkomt, zoals *Ampelopsis tricuspidata* 'Veitchii', *Abies veitchii* en vele anderen.

De var. *vilmoriniana* was eerder in Europa dan de soort. De toentertijd zeer bekende en belangrijke Franse boomkwekerij De Vilmorin nabij Parijs had in 1897 een partij zaden ontvangen van een andere pater, Paul Guillaume Farges, waarvan er maar één ontkiemde. Deze species bezat beharing op de bladeren en jonge twijgen, vandaar

Twee van de vier bovengenoemde geslachten zijn monotypisch; dat wil zeggen dat het geslacht uit maar één soort bestaat. De geslachten *Firmiana* en *Sassefras* omvatten meerdere soorten, respectievelijk zestien en vier.

Binnen de systematische indeling van het *Regnum vegetabile* – het Plantenrijk – behoort het geslacht *Davidia* tot de orde van de *Cornalis* en daarbinnen tot de familie van de *Nyssaceae*, en de onderfamilie/sectie van de *Davidiaceae*. Het geslacht *Emmenopterys* behoort tot de orde van de *Gentianales*, en daarbinnen tot de familie van de *Rubiaceae*, vervolgens tot de onderfamilie *Ixoroideae*, de stam of tribe *Condamineae*.

Het geslacht *Firmiana* behoort in de bovengenoemde, systematische indeling tot de orde van de *Malvales* en de familie van de *Sterculiaceae*, een gigafamilie met meer dan 70 soorten en meer dan 1500 species. De bekendste makkers in deze familie zijn *Theobroma cacao*, de leverancier van chocolade en cacao en *Cola acuminata*, de leverancier van colanoten, de basis voor dat heerlijke frisdrankje.

Ten slotte behoort *Sassefras* tot de orde van de *Laurales* en de familie van de *Lauraceae*.

Ik hoop dat u door al die namen van orden, families, geslachten en verdere onderverdelingen de weg nog niet helemaal kwijt bent, geachte lezers van dit feuilleton. Maar het hoort er bij zo, al ben ik het met u eens dat het mogelijk wat veel is, zo in één keer.

'Mogelijk wat veel?' hoor ik een aantal onder u vervaarlijk grommen. 'Je bent totaal door-geslagen vriend, je bent stapel...!' (*Censura Heinsii*)

de var.-naam *vilmoriniana*. Deze boom bloeide in 1906 in het arboretum Les Barres in Nogent sur Vernisson, als eerste boom buiten de Chinese landsgrenzen.

Davidia is in zijn natuurlijke verspreidingsgebied een grote, hoge boom, tot ca. 20 meter hoog. De boom neemt daardoor een dominante plaats in binnen de gemengde bossen van de Chinese provincies Sichuan en Hubei. In cultuur blijft de boom aanmerkelijk kleiner van postuur; ook hier geldt mijn 30% minder weer, dus 13-14 meter maximaal. De boom vormt doorgaans een mooie, doorgaande *central leader* met zware zijtakken

en een eivormige tot ronde kroon. In cultuur is hij vaak meerstammig vertakt op geringe hoogte. Er is ook vrij simpel een hoogstamboom van te kweken. De zware takken zijn bezet met stevige en vrij dikke twijgen, met heel veel kortloten die ook de bloemen dragen. De schors van de boom is lichtbruin tot grijsbruin, afschilferend in dunne onregelmatige plaatjes, à la *Platanus*. De twijgen zijn donkergrijs tot grijsig bruin van kleur, met wit rond merg en bezet met ronde lenticellen. De winterknoppen zijn glanzend bruinrood, spits-eivormig en 10-12 mm lang met duidelijke knopschubben.

Het blad is groot, breed eivormig tot haast rondachtig, 7-14 cm lang en 6-12 cm breed met een hartvormige bladvoet en een scherpe, spits uitlopende bladtop. De bladkleur is glanzend groen en kaal met aanvankelijk spaarzame zijdeachtige beharing, voornamelijk op de nerven en middenrib. De onderzijde is grijsgroen en dicht viltig behaard. Het blad bezit 8 tot 10 paar nerven en de bladrand is vrij grof en scherp gezaagd/getand.

De bloeiwijze vertoont haar schoonheid in mei na de bladontluiking, is eindstandig op de kortloten en bestaat uit aan lange stelen hangende ronde bloemhoofdjes met een diameter van ca. 2 cm; zeg maar een bolletje aan een lange steel. Dit bloemhoofdje is tweeslachtig en bestaat uit eenslachtige mannelijke bloempjes met talrijke lange meeldraden. De paarsrode helmknoppen op de meeldraden kleuren het bolletje diep rood; prachtig mooi!

Het bloemhoofdje bevat slechts één vrouwelijke bloem met een eivormig vruchtbeginsel, met een korte, dikke groene stijl en 6 tot 7 stempellobben. Deze vrouwelijke bloem wordt omgeven door abortieve meeldraden aan de top (dus zonder helmhokjes).

Dit bloemhoofdje wordt omgeven door een, twee of drie hartvormige, grote witte schutbladeren met een lang toegespitste top en onregelmatig gezaagde bladranden, de 'zakdoekjes'. Deze schutbladeren zijn helder wit, soms wat groenig doorlopen, 10-16 cm lang en 4-7 cm breed. Werkelijk schitterend, als de boom volhangt met deze grote witte 'bloemen' die fladderen in de wind.

De vruchten zijn ovale tot eironde steenvruchten, ca. 3,5 cm lang en 3 cm breed, groen van kleur met overlansg smalle streepjes. De steenachtige harde pit in deze vrucht heeft diepe groeven met 3 tot 5 zaden erin. Aan de onderzijde, aan het einde van de bladsteel, zit een scharlakenrode dikke ring, gevormd door littekens van de afgevallen mannelijke bloempjes. Prachtig mooi, deze vrucht.

Davidia involucrata var. *vilmoriniana*

Deze species is als aparte soort beschreven in verband met de aanwezigheid van viltachtige beharing aan de onderzijde van de bladeren. Er is veelvuldig door grote dendrologen naar gekeken en eindeloos over gesproken. Vanaf de introductie, begin 1900, is deze discussie al gaande, dus wordt het een keer tijd voor een salomonsoor-

Davidia involucrata bloeiwijze.

deel. De conclusies zijn onder andere dat de viltachtige beharing zeer variabel is, van kaal als een biljartbal tot behaard als een... (*Censura Heinsii*), zowel in het natuurlijke verspreidingsgebied als op verschillende locaties in cultuur. Zelfs exemplaren vanaf één moederboom vertonen grote onderlinge verschillen, dus geen consistente, morfologische kenmerken die zo maatgevend zijn bij de determinatie van verschillende species. Conclusie: geen bestaansrecht voor de species *Davidia involucrata* var. *vilmoriniana* als eigenstandig genus!

Emmenopterys henryi

Mijn stellige overtuiging is dat deze makker voor vrijwel 99,9 % van de lezers van dit feuilleton een volslagen onbekende is. Het is een zeer zeldzame boom in cultuur, en dan vrijwel uitsluitend te bewonderen in botanische tuinen. Zelfs in het natuurlijke verspreidingsgebied in China komt de boom nog zelden voor.

Waarom dan zo'n zeldzame boom aan ons voorstellen? Nou, vrienden, omdat het een heel bijzondere en goed toepasbare boom is hier in Nederland, en in het kader van biodiversiteit is hij mooi voor de afwisseling tussen al die eiken, populieren en essen!

Het geslacht *Emmenopterys* behoort zoals gezegd tot de orde van de *Gentianales*, en daarin tot de familie van de *Rubiaceae*, vervolgens tot de onderfamilie *Ixoroideae*, en daaronder weer tot de stam of tribe *Condamineae*. Alleen al om de plek in de systematische indeling van deze species is het een zeer interessante boom, vindt u niet?

De familie *Rubiaceae* draagt de Nederlandse naam sterbladigenfamilie en kent ook hier een aantal zeer bekende species, zoals lievevrouwebedstro (*Galium odoratum*) en kleefkruid (*Galium aparine*). Andere bekende makkers zijn *Chinona officinalis*, die kinine levert tegen koorts en malaria, en de meest bekende en economisch gigantisch belangrijkste species, de koffieplant: *Coffea species*. De verschillende soorten zoals *Coffea arabica*, *Coffea canephora* en *Coffea liberica* zijn de leveranciers van het 'zwarte goud' dat overal ter wereld gedronken wordt en dat bijna iedereen dagelijks in meer of mindere mate tot zich neemt. Heerlijk!

Het geslacht *Emmenopterys* is een monotypisch geslacht, wat wil zeggen dat het uit één soort bestaat.

De boom is bij toeval ontdekt door bovengenoemde plantenjager Ernest Henry Wilson, die op

Emmenopterys henryi

zoek was naar *Davidia* (zie boven) en de soortnaam zijn tweede doopnaam heeft gegeven. Hij vond de boom in het district Ichang in Centraal-China, op ca. 1600 m hoogte en beschreef de boom bij de introductie in Europa als 'one of the most strikingly beautiful trees of Chinese forests'. De euforie bij botanici over deze prachtige boom verflauwde sterk toen bleek dat de boom slechts op oudere leeftijd gaat bloeien. Bij de bomen uit de eerste generatie zaden duurde dat meer dan 30 jaar. Godzijdank bloeiden de bomen uit de zaden die verzameld waren in 1996 tijdens de Quarryhill's expeditie naar Oost-Sechuan al na zes jaar. Deze bomen toonden een enorme groei-kracht en gezondheid, vrijwel gelijk aan die in het natuurlijke verspreidingsgebied. Uitsluitend van deze bomen zijn de nakomelingen verspreid over Europa.

Emmenopterys is een bladverliezende grote boom tot ca. 20 meter hoogte, op sommige plekken boven 30 meter, met een ronde kroon. De boom maakt in zijn verspreidingsgebied deel uit van de uitgestrekte gemengde loofhoutbossen aldaar. De boom vormt een sterke doorgaande stam met grijsbruine schors die gegroefd is. De bladeren zijn tegenoverstaand en veelal aan het eind van de twijgen bijeenstaand in toeven, zoals bij *Rhododendron*.

Het blad is vrij dik en leerachtig, bruinig lichtgroen van kleur, variabel in grootte tot 20-25 cm lang en 10-12 cm breed, maar vaak ook veel kleiner en ovaal van vorm aan een roodachtige

korte bladsteel. Het blad is licht gevouwen met een gave en golvende bladrand.

De bloemen staan in eindstandige ronde of kegelvormige trossen en zijn brede trechtervormige kelken, crèmewit van kleur, sterk geurend en 2-3 cm groot. Een van de kelkbladen is verder uitgegroeid, waardoor het meer op een schutblad lijkt.

De boom is redelijk tot goed winterhard, vooral als deze in onze klimaat is opgekweekt, maar wel wat gevoelig voor late nachtvorsten, omdat het blad begin april al uitloopt à la *Cercidiphyllum*. Bij schade herstelt de boom zich wel heel snel, zodat er geen blijvende schade ontstaat.

Firmiana simplex

Het geslacht *Firmiana* behoort in genoemde systematische indeling van het *Regnum vegetabile* tot de orde van de *Malvales* en de familie van de *Sterculiaceae*, een gigafamilie met meer dan 70 soorten en meer dan 1500 species. De bekendste makkers in deze familie zijn weliswaar niet de bomen zelf, maar de producten ervan, te weten *Theobroma cacao*, de leverancier van chocolade en cacao en *Cola acuminata*, de leverancier van colanoten, de basis voor dat heerlijke bruinzwarte frisdrankje.

Het geslacht *Firmiana* draagt de Nederlandse naam Chinese parasolboom en dat geldt voor een aantal soorten die parasolachtige kronen vormen. Er zijn 16 soorten binnen het geslacht, met grote onderlinge verschillen en grootten. Er zijn

Firmiana bloeiende boom.

Firmiana simplex stamschors jonge boom.

ook tig varianten in bladvorm, kleur en bloemgrootte. Van de 16 verschillende soorten komen er 15 van nature voor in het Verre Oosten en één soort komt van nature voor in Noord-Amerika. *Firmiana simplex* is een van de boomvormers binnen het geslacht, is afkomstig uit China en in Japan in 1757 in cultuur gebracht. De soortnaam 'simplex' betekent 'enkelvoudig'

en verwijst naar het weliswaar handvormige, maar enkelvoudige blad van deze species. De boom groeit uit tot een grote boom, 16-17 meter hoog, in cultuur tot ca. 12 meter, met een rechte en doorgaande stam. Het bijzondere aan de stam is dat de bast heel glad is en lichtgroen van kleur, met geelgroene verticale bastscheuren. Deze gladde en zeer opvallende stam vormt pas op latere leeftijd (50-60 jaar) lichtgroenbruine schors. De boom draagt enorm grote, verspreid staande bladeren, handvormig gelobd met drie tot vijf lobben tot wel 35 cm breed en 40 cm in lengte. Deze bladeren geven de boom een tropische uitstraling. De bladkleur is fris middengroen, met lichtere handvormige nerven aan een lange steel die aan de bladvoet rode tinten vertoont. De herfstkleur is prachtig lichtgeel. Het gedroogde blad werd met name door de indianen ook gebruikt als pijptabak en tot sigaren gerold. En dan de bloeiwijze, de grootste op het noordelijk halfrond. De bloeiwijze is eindstandig aan de takken en bestaat uit heel grote bloemtuielen met honderden bloempjes, lichtgeelwit van kleur. De bloemtuielen kunnen wel 35-50 cm lang en 25-35 cm breed worden, en de bloeiwijze verschijnt in juli-augustus; schitterend mooi! Als u in deze bloeiperiode in Parijs bent, moet u echt naar het Parc d'Auteuil om daar een enorm grote makker te zien bloeien, geplant in 1805 en met een stamomtrek van ruim 5 meter. Het Parc d'Auteuil is in 1761 gesticht als een botanische tuin en nu onderdeel van de Jardin Botanique de la Ville de

Paris. Een fantastisch park, met heel grote serres met meer dan 100.000 verschillende planten en buiten een gigacollectie van de meest bijzondere bomen en struiken. Wilt u niet zo ver weg, bekijk dan de exemplaren in Hilversum; daar staan er drie aangeplant op de Jan van der Heijdenstraat in het middenplantsoen; schitterende bomen. De vrucht is een zogenaamde *folliculus*, een kegelachtige balg of kokervrucht, 4-6 cm groot, en bestaat uit een leerachtig omhulsel dat meerdere zaden bevat. De zaden zijn pindavormig, in aanvang groen en later bruinzwart met een bladachtige vruchtvlugel voor de verspreiding. *Firmiana* is een boom uit klimaatzone 8; in een van de vorige delen met mediterrane bomen heb ik dat fenomeen al eens aan u uitgelegd. De boom is in zijn jeugdfase hier in Nederland wat vorstgevoelig, maar niet zodanig dat de gehele boom bevriest en al helemaal niet als deze species van jongs af aan hier opgekweekt is. De boom is ook prima toepasbaar als straat- en laanboom in de bredere profielen en op brede middenstroken bij gescheiden rijbanen. Dus, dames en heren boomkwekers, opplanten deze schitterende boom, die weinig eisen stelt aan de bodem en eigenlijk overall goed en krachtig groeit en bloeit.

Sassefras albidum

Binnen de systematische indeling van het *Regnum vegetabile* behoort het geslacht *Sassefras* tot de orde van de *Laurales* en de familie van de *Lauraceae*. De geslachtsnaam *Sassefras* betekent 'steenbreker', het Latijnse *saxum* betekent 'steen' of 'rots' en *fragere* is 'breken'. Deze naam heeft niets te maken met de steenbreekfamilie, de *Saxifraceae*, maar met het feit dat een aftreksel van de bast en het blad van deze boom onder andere blaas- en nierstenen zou vergruizen. Ook kan het worden gebruikt tegen reumatiek, huidaandoeningen en darmstoornissen, vandaar de synoniemnaam *Sassefras officinale*. *Sassefras* is een klein geslacht met maar vier soorten: één soort in China, één soort op Taiwan, één soort in Patagonië – de punt van Zuid-Amerika – en één is de Noord-Amerikaanse hoofdpersoon, *Sassefras albidum*. Er bestaat ook nog een var. van deze makker: de var. *molle*, wat 'zacht' betekent in verband met de beharing op de jonge twijgen en knoppen. Deze makker komt van nature voor in de Atlantische staten van Noord-Amerika en in Midden-Amerika, van Ontario (Canada) tot Florida en in Kansas en Oklahoma.

Sassefras albidum

Het is een grote, bladverliezende opgaande boom tot ca. 20 meter hoog met een ronde open kroon met afstaande hoofdtakken en wat afhanginge zijtakken en twijgen.

In verwilderde status en als pioniersvegetatie is de boom vaak meerstammig en struikachtig. Vaak staan de bomen in grote groepen van eigen wortelopslag. De stamschors is in de jeugdfase glad en bruin-grijs van kleur. Bij oudere bomen wordt de schors prachtig mooi diep netvormig gegroefd en donkergrijs. Deze schitterende schors kruipt ook over de zware gesteltakken: een beauty. De jonge twijgen zijn aanvankelijk behaard, later kaal en glanzend groen van kleur. De oudere twijgen worden roodbruin met ronde, sterk opvallende lenticellen. Bij het breken van de tak en het kneuzen van het blad komt een sterk aromatische geur vrij die lijkt op citroen. De knoppen zijn groen met een bruin randje langs de knopschubben, die behaard zijn. De knoppen zijn eivormig toegespitst en de eindknop is veel groter dan de zijknoppen.

De bladeren staan verspreid en zijn zeer variabel van vorm, meestal eivormig tot ovaal langwerpige en ongelobd, of met één, twee of drie grote gaafrandige lobben, 8-15 cm lang en 5-11 cm breed met een wigvormige bladvoet met een rood aangelopen bladsteel van 3-5 cm. Het bladoppervlak is glanzend diepgroen en kaal en de onderzijde is blauwig groen, zacht donzig en

Sassefras variabilis blad in herfstkleuren.

blijvend behaard. De boom bezit een schitterend mooie oranje tot scharlakenrode herfstkleur en maakt daarom ook deel uit van de beroemde 'Indian Summer', het herfstspektakel van de gemengde loofhoutbossen in dat deel van de wereld.

De bloeiwijze is vóór de bladontluiking in april/mei. De boom is meestal tweehuizig, dus met eenslachtige bloemen (weet u het nog?), maar er zijn ook eenhuizige bomen.

De bloeiwijze bestaat uit bloempjes aan zijstandige trosjes van ca. 5 cm aan de voet van de jonge scheuten uit bladloze okselknoppen. De bloemkroon ontbreekt, het is een vijfdelig groengeel bloemblaadje met bloemkelkjes van 1 cm lang en breed met zes langwerpige lobben.

De mannelijke bloemen bezitten tien meeldraden in kransen van drie, en de vrouwelijke bloemen hebben een eivormig vruchtbeginsel met een lange dunne stamperstijl en zes verschrompelde en niet-functionerende meeldraden.

De vruchten staan op rode vruchtbladen. Het zijn steenvruchten van 10 tot 15 mm groot, ovaal tot eivormig en donkerblauw van kleur. Het vruchtvlees is inwendig rood met een harde steenkern van 8-10 mm.

Sassefras albidum var. *molle*

Een natuurlijke variëteit uit het meer noordelijk gelegen deel van het verspreidingsgebied, maar

komt eigenlijk in het gehele verspreidingsgebied voor. De boom is slechts beperkt afwijkend van de soort door een wat zwaardere beharing op de jonge twijgen, de knoppen en de bladeren. De bladonderzijde is meer blauw dan de soort, wat door de beharing wordt veroorzaakt. Het is de vraag of deze scheiding in species wel terecht is. Uw schrijver vindt van niet, vergelijkbaar met hetzelfde gedoe zoals beschreven bij *Davidia*.

Sassefras is een heel moeilijk te kweken boom en daarom zéér beperkt in cultuur in Europa. De boom is helaas vaak alleen te bewonderen in botanische tuinen en bij echte 'boomgekken', die deze boom dan toch willen bezitten.

Ondergetekende is er daar een van. Ik heb de boom in de tuin en geniet er elk seizoen van. Nu de bloemetjes, prachtig fragiel, mooi en bijzonder.

Mijn exemplaar heb ik jaren geleden gekregen van mijn goede vriend en groot dendroloog professor Mart van den Oever, die er zowaar drie of vier georganiseerd had. Een ervan staat naast de entree van het kantoor van zijn eigen boomkwekerij en de andere exemplaren heeft hij aan een paar vakidioten geschonken.

Mijn 'beumpke' is inmiddels ruim vijf meter hoog, met zes kransvormige etages met grote internodiën, waardoor het eenvoudig is om de boom aan te binden.

Stewartia blad in de herfst.

Stewartia pseudocamellia stamschors.

Het grootste exemplaar in Nederland staat in het Cantonspark in Baarn. De boom heeft een stamomtrek van ruim twee meter en is ongeveer 20 meter hoog. Hij is bij de aanleg van het park in 1905 aangeplant.

Een bekende groep makkers staat langs het Twentekaal in Overijssel, bij het plaatsje Almen. Bij de verbreding van dat kanaal kwam de bomengroep *Sassefras* in gevaar. Een groep botanici en dendrologen heeft voor elkaar gekregen dat ter plaatse het kanaal smaller aangelegd is. Hulde voor deze strijders!

What the hell, ik doe er nog één ter afsluiting, met de complimenten van opperhoofd Hein, de hoofdredacteur van dit blad. Een species die bekender is (hoop ik) onder vakgenoten en die op verschillende boomkwekerijen in Nederland en Europa redelijk goed te vinden is:

Stewartia pseudocamellia

Binnen de systematische indeling van het *Regnum vegetabile* behoort het geslacht *Stewartia* tot de orde van de *Ericales* en daartussen tot de familie van de *Theaceae*.

Het bekendste geslacht binnen de familie, en dus een neefje van *Stewartia*, is het geslacht *Camellia*, bij ons bekend als schitterend rood, roze of wit bloeiende, wintergroene sierheester, maar over de hele wereld bekendstaand als leve-

rancier van de blaadjes van de *Camellia sinensis* en andere soorten van dit grote geslacht, waar thee van gemaakt wordt. Wees eens eerlijk: wie van u, geachte lezers, wist dat?

Stewartia is een geslacht met zo'n 28 soorten, wiens natuurlijke verspreidingsgebied zich grotendeels (meer dan 20 soorten) in Azië bevindt; slechts twee soorten komen van nature in Noord-Amerika voor.

De meeste makkers zijn bladverliezend, maar ook zijn er wintergroene exemplaren te bewonderen binnen het geslacht. De Aziaten zijn struiken, meerstammigen en ook hoge bomen tot wel 20 meter hoog in hun eigen gebied; de Amerikanen zijn grote struiken tot kleine boompjes, tot een meter of 6 hoog.

Het geslacht heeft zijn naam gekregen van de Grote Meester himself. Linnaeus eerde hiermee in 1753 John Stuart, de graaf van Brute, voor zijn verdiensten voor de botanie. Hij schreef onder andere *Botanical Tables Containing the Families of British Plants* in 1785, en hij was de eerste Schotse minister-president van Groot-Brittannië (1762-1763). Ironisch genoeg schreef de Meester de naam van de goede man verkeerd: 'Stewart' in plaats van 'Stuart', en bleef dit consequent doen in zijn andere geschriften. En ja, de eerste naamregistratie geldt, ook als er een schrijffout in zit.

Stewartia pseudocamellia komt van oorsprong uit Japan en Korea en wordt een grote boom tot ca. 18 meter hoog, met uitzonderingen tot 21 meter. In cultuur hier is hij iets kleiner, tot ca. 15 meter. Er zijn twee verschillende variëteiten van de boom die onderling minimaal verschillen, de var. *japonica* en de var. *koreana*, naar het land van herkomst. De boom is in 1874 geïntroduceerd in Europa en is volstrekt winterhard.

Jonge bomen hebben een piramidale kroonvorm met opgaande takken, later meer afgerond tot een ovale kroonvorm. Het zijn beide fantastisch mooie bomen met een doorgaande stam, gestel-takken en overige zigzag groeiende takken in de kroon. De stam en dikke takken zijn bezet met een prachtige gladde, zilvergrijze stamschors met een fraaie textuur, die, naarmate de boom ouder wordt, meer en meer schitterende patronen vormt van onregelmatig gevormde en dunne schorsplaten die ook nog eens fraai afbladderen, waardoor de bruine, roodbruin met grijze, beige, oker en oranje gevlekte stam ontstaat. Prachtig mooi en alleen al daarom het aanplanten meer dan waard. Deze stamschors lijkt ook wat op die van *Lagostroemia*; ook zo'n geweldig mooie boom.

Stewartia pseudocamellia blad en bloemknoppen.

Stewartia bloem.

De twijgen van *Stewartia* zijn kaal en donkerder gekleurd dan de takken. De schitterende bladeren staan verspreid aan de boom, zijn ovaal tot omgekeerd eirond van vorm, tot 12 cm lang, 2-5 cm breed en schitterend donkergroen van kleur. Bij uitlopen is het blad behaard en de bladrand is zeer fijn gezaagd. Naast al die fraaie uiterlijke kenmerken bezit de boom een fantastische herfstverkleuring van geeloranje via rood en paars naar diep scharlakenrood. Een adembenemende verkleuring. In de bladoksels verschijnen in juni-juli, afhankelijk van de weersomstandigheden, de alleenstaande, grote witte bloemen (tot 5-6 cm doorsnede) met grote bundels gele meeldraden. De bloem heeft vijf kroonbladeren, die dik en wat

wasachtig aanvoelen. De boom bloeit overdadig en het is dus lang genieten van deze prachtige sierboom.

De vruchten van deze beauty zijn houtige doosvruchten van ongeveer 2 cm groot. Bij rijping springt de vrucht aan de bovenzijde open en zijn vijf segmenten zichtbaar met elk een zwart zaadje.

Vermeerdering gaat bij deze species opmerkelijk eenvoudig, door zaad, maar ook zeker door stekken om eenvormige bomen te verkrijgen. Het is echt een geweldige boom die werkelijk elk seizoen zijn charmes kent: een prachtige schors in de winter, een schitterende herfstkleur, een prachtig bladerdek in de zomer en een ontzettend mooie en lange bloeiperiode van overweldigend mooie bloemen.

Er is een aantal CV's van deze schitterende boom, maar deze zijn helemaal niet of nauwelijks in cultuur. Deze bomen staan in arboreta en privécollecties van liefhebbers en zijn helaas nog niet in de handel. Meer vraag geeft een groter aanbod, ook van CV's...

Gebruiken, die boom! In de openbare ruimte, in de tuin, op een dak, overal zal deze boom zijn schoonheid tonen.

En kwekers, neem deze boom in het assortiment op, maak de wereld bekend dat je deze beauty kan leveren!

'Zo, vrienden, nu snel naar de kant roeien, want

ik krijg toch al geweldig gedonder met opperhoofd Hein over dit deel van het feuilleton. Maar het is beter achteraf om vergeving te vragen dan vooraf om toestemming, toch?'

Geniet van de zomer en doe goede dingen op het gebied van assortiment. U blij, de omgeving blij, de burger blij, de klant blij, ik blij. Wat kan een mens botanisch gezien nog meer wensen?

Groet van

DGA Mauritz adviseurs & Taxateurs BV

Bas van der Velden

Bedankt voor de wereldreis in 7 pagina's.

Jules Sondeijker

Exoten of neofyt: ik krijg het warm na het lezen van de geweldige stukjes van J.P. Exotisch of erotisch, hier is sprake van erotisch kapitaal.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-4542